

ΕΡΡΙΚΟΣ ΙΒΣΕΝ

Εἶνε ὁ μέγιστος τῆς πατρίδος του ποιητής. Εἶνε, ἂν ἀγαπᾶτε, ὁ μέγιστος δραματογράφος καθ' ἅπασαν τὴν βόρειον Εὐρώπην — καὶ ὅμως ἐὰν τὸν ἰδῇτε θὰ στοιχηματίσητε ὅτι εἶνε ναύκληρος μᾶλλον, ἢ καλλιτέχνης. Ἡ φυσιογνωμία του οὐδένα τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν ἐνθυμίζει. Ἐχει τὸν σκανδιναβικὸν τύπον μὲ τὰ μῆλα τῶν παρειῶν ἐξέχοντα καὶ μὲ πλατεῖας σιαγόνας. Βραχεῖαν ῥίνα καὶ μέγα στόμα συνεσφικμένον οὕτως, ὥστε νὰ νομίζετε ὅτι τοῦ λείπουν τὰ χεῖλη.

Ἐχει τεφρόχρους ὀφθαλμούς, ὀξύ δερκομένους ὑπὸ τῶν διόπτρων, καὶ περὶ τὰ βλέφαρα τὸ μικρὸν ἐκείνο σύμπλεγμα τῶν ῥυτίδων, αἱ ὁποῖα μαρτυροῦσι τὴν ἀεικνησίαν βλέμματος ἐξετάσαντος ἥδη ἀπειρίαν πραγμάτων. Φέρει λευκὰς παραγναθίδας, ὁμοίως πρὸς τὰς τῶν ναυτικῶν κεκαρμένους, καὶ κόμην πολιοτρίχον καὶ δασεῖαν, ὡς πυκνόκλαδον θαμνώνα, ἢ μᾶλλον ὡς παρθένον ἀκόμη δάσος. Ἐπὶ τοῦ εὐρέος αὐτοῦ μετώπου διακρίνετε πλείονα βούλησιν ἢ ὀξύνοϊαν· ἡ δὲ στάσις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν κάμνει νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς κεφαλὴν κατακτητοῦ, πρὸς

κεφαλὴν ἀρχαίου βίκινγκ, ἥτοι θαλασσινοῦ τῆς Νορμανίας ἥρωος, γεννηθέντος ἐπὶ βραχέδους ἀκτῆς ἐκ προγόνων πελαγομάχων.

Ὁ Henrik Ibsen, ἐγκαλῶπισμα τῆς Νορβηγίας σήμερον, ἐγεννήθη ἐν τῇ παραποταμῇ πολίχνῃ Σκὴν ἐκ πατρὸς ναυτιλλομένου ἐμποροῦ, καὶ ἐγεννήθη ἐν ἐποχῇ κρίσιμωτάτῃ διὰ τὴν διανοητικὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ κατάστασιν.

Ἦδη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ πανεπιστημίου ἐν Χριστιανίᾳ (1811) ἐδόθη τὸ πρῶτον σύνθημα τοῦ ἀγῶνος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐθνικῆς τῶν Νορβηγῶν φιλολογίας ἀπὸ τῆς ξένης, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς τῶν Δανῶν ἐπιδράσεως.

Ὁ χωρισμὸς τῆς Νορβηγίας ἀπὸ τῆς Δανίας τῷ 1814, καὶ ἡ ἐγκατάστασις ἰδίου πολιτεύματος ἐν τῇ χώρᾳ, ἔτι μᾶλλον ἐπιρρώσαντα τὸ συναίσθημα τῆς ἀνακτηθείσης ἐλευθερίας, ἐξέκαλον ἤδη τοὺς νεανικοὺς τῶν Νορβηγῶν πόθους πρὸς ἐθνικὴν τινα μεγαλουργίαν πρὸς εὐρυσιν τῶν τῆς πατρίδος ὁρίων. Ἀλλ' αἱ περιστοιχοῦσαι αὐτοὺς τότε περιστάσεις, οὐδόλως εὐνοϊκαὶ διὰ παρτόλους ἐπιχειρήσεις, ἔκαμαν ὥστε νὰ χρησιμοπονηθῇ καὶ τὸ ἄριστον μέρος τῆς ἐκ τούτου ἀνα-

πτυχθείσης δράσεως ἐπὶ εἰρηνικοῦ διανοητικοῦ ἐδάφους.

Τὴν βάσιν τῆς νορβηγικῆς γλώσσης ἀπετέλει τότε ἡ δανικὴ, ὅχι μόνον τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐπιβάλλουσα εἰς τὴν αὐτόχθονα φιλολογίαν.

Ὅ,τι ἂν εἰσήγετο νεώτερον εἰς αὐτὴν ἦτο καὶ τοῦτο ξένον, γαλλικόν, ἀγγλικόν κτλ. Ἐπειδὴ τὸ δημῶδες καὶ ἰθαγενὲς περιεφρονεῖτο καὶ κατεδιδάκετο ὑπὸ τῶν καλαμαράδων ὡς γυδαῖόν τι καὶ πρόστυχον. Καὶ ὑπῆρχον μὲν καὶ οἱ ταναντία φρονούντες περὶ τοῦ τελευταίου, ἀλλὰ τί ἐσήμαινον αἱ διαμαρτυρίαι τούτων πρὸ τοῦ ὄγκου καὶ τῆς αὐθεντίας

τῶν λογιστῶν! Ἐπρεπε νὰ μεθυσθῇ ὁ λαὸς ἐξ ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ χειραφεσίᾳ καὶ, πλήρης αὐτοπεποιθήσεως τῶρα, νὰ ποθήσῃ τὴν διὰ παντός ἐξασφάλισιν τῆς αὐθιπαρξίας αὐτοῦ ὡς ἔθνους, διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ ἡ μερὶς ἐκείνη τῶν λογίων, οἱ ὅποιοι βαρέως ἔφερον τὴν εἰς τοὺς ξένους ὑποτέλειαν τῆς νορβηγικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης. Ἀφοῦ ἡ αὐθιπαρξία, ἣν ὁ λαὸς ἐζήτην νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐαυτῷ, μήτε διὰ πολεμικῶν κατακτήσεων μήτε διὰ πολιτικῶν ἄλλων κατορθωμάτων ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ, διατί νὰ μὴ τὴν δημιουργήσουν ἐκεῖνοι, ἀποσειόντες πάντα ζυγὸν ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς ὑποτελείας εἰς τοὺς ξέ-

νους ; —Τοιοῦτοτρόπως, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν κατ' ἀρχὰς χρόνον τὸ ἔθνηκὸν παρὰ τοῖς Νορβηγίοις, ὡς ἀφρημένη ἔννοια, ἐταλάντευθη τῇδε κακείσε ἄνευ ὠρισμένης διατυπώσεως, συνεκεντρώθη ἐπὶ τέλους, πραγματικὴν λαβὸν ὑπόστασιν, ὡς συνειδητὴ δημιουργία νέας ἐθνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης, ἐλευθέρας πάσης ξενικῆς ἐπηρείας.

Ὅπως ὁμως πανταχοῦ, οὕτω καὶ ἐν Νορβηγίᾳ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς φιλολογικῆς ταύτης ἀναμορφώσεως ἐγένετο περισσότερος θόρυβος ἢ θετικὴ ἐργασία. Οἱ πρωτόκλητοι ἐθνικοὶ ποιηταὶ ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ἐπεμελήθησαν κυρίως εἰς τὸ νὰ λαμπρύνωσιν ἐξυμνοῦντες τὴν Νορβηγίαν καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς. Εἰς τὰς ῥητορικὰς καὶ κομπώδεις αὐτῶν στροφὰς δεσπόζουσαι φράσεις εἶνε «οἱ βράχοι τῆς Νορβηγίας», «τὰ βουνορύακα τῆς Νορβηγίας», «ὁ λέων τῆς Νορβηγίας», «ὁ ἐλεύθερος αὐτόνομος χωρικός» — ἀκριβῶς ὅπως ἡ φλοκάτα, ἡ φουστανέλλα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐθνικῇ ποιήσει. — Ἐὰν δὲ συγγραφεῖς τινες, ὡς ὁ Μ. Χρ. Χάσεν, ἀπεπειρῶντο ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν νὰ ἐγκολπωθῶσι μᾶλλον τὸ καθ' αὐτὸ ἐθνικὸν στοιχεῖον, δὲν κατῴρωναν μὲγάλα πράγματα καὶ αὐτοί, ἀφοῦ ἡ βᾶσις ἐφ' ἧς ὤφειλε νὰ θεμελιωθῇ ἡ νέα ἐθνικὴ φιλολογία, ἤχουν ἡ ἀκριβὴς τοῦ ἐθνικοῦ βίου γνῶσις, δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη. Ὅπως οἱ παρ' ἡμῖν συγγραφεῖς μέχρι τοῦδε, οὕτω καὶ οἱ Νορβηγοὶ μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπιπολαιῶς μόνον ἐγίνωσκον τὸν βίον, τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ λαοῦ, τὴν φύσιν τῆς χώρας κτλ.

Αἱ περὶ τοιούτων γνώσεως περιωρίζοντο εἰς ὅλως γενικὰ πράγματα, ἀκατάλληλα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βᾶσις ἀληθοῦς δημοφιλῶς φιλολογίας, ἥτις νὰ ἔχη τὰς ρίζας ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἔθνους καὶ νὰ προσαρμόζεται εἰς τὸν χαρακτῆρά του. Μόλις περὶ τὸ 1830 ἤρχισαν οἱ Νορβηγοὶ ν' ἀπαλλάσσωνται τῆς παροδικῆς ταύτης κατὰστάσεως καὶ νὰ κατανῶσιν, ὅτι, ἀντὶ μὲ ὑπερόγκους ἐπαίνους τῶν ἀρετῶν αὐτῆς, ἠδύναντο νὰ λαμπρύνωσι τὴν πατρίδα μὲ πολὺ καλλίτερον τρόπον : πράττοντες ὅ,τι πρὸ πολλοῦ ἤδη ὤφειλε νὰ ἔχη καὶ ἡ Ἑλλὰς πεπραγμένον. Καλλιεργοῦντες δηλαδὴ καὶ διαμορφοῦντες ἐν τῇ φιλολογίᾳ πᾶν ὅ,τι φέρει ἀγνὸν καὶ ἀμυγῇ τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα. Τοιοῦτοτρόπως οἱ μῦθοι τοῦ λαοῦ καὶ τὰ δημῶδη ἄσματα, ἐπιμελῶς περισυλλεγέντα, παρεδόθησαν διὰ τοῦ τύπου κοινὸν τοῖς πᾶσι κτῆμα, ἐξωραϊσμένα μὲν κατὰ τὰς καλλοιογικὰς τῆς τέχνης ἀξιώσεις, ἀνοηθύλευτον ὅμως καὶ ἀναλλοίωτον διατηροῦντα τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν τύπον, ὅσον καὶ τὸν ἴδιον ἐκείνον χαρακτῆρα, ὃν εἶχον παρὰ τῷ λαῷ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα κυκλοφοροῦντα.

Τὴν προκαρκτικὴν ταύτην ἐργασίαν συνετέλεσαν κυρίως μὲν ὁ δασυνόμος P. Ch. Asbjørnson, ἐν συναφεῇ δὲ πρὸς τοῦτον καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ioergen Moe, συλλέξαντες παλαιὰς τοῦ

λαοῦ παραδόσεις καὶ παραμῦθια, πρόσφορα τῇ ποιητικῇ φιλολογίᾳ, καὶ προσπορίσαντες εἰς ταύτην νέον πλούσιον ὕλικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἱκανῶς ἐξήρουντο τὰ ἴδια προσόντα τοῦ λαϊκοῦ τῶν Νορβηγῶν χαρακτῆρος. Ἐπειδὴ δ' ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι ποτὲ θὰ γείνη τοιαύτη τις ἐνιαία ἐργασία, σημειοῦμεν ἐνταῦθα εἰς τίνας αὐτῶν ἀρετὰς ὀφείλουσιν οἱ δύο μνησθέντες συλλογεῖς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, ἵνα καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τοιούτους μόνον ἄνδρας ἀνατεθῇ ἡ ἐκτέλεσις του. Ἀμφοτέροι οἱ ἄνδρες — λέγει ὁ Horn ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Σκανδιναυικῆς φιλολογίας — ἦσαν εἰς ἀσυνήθως μέγαν βαθμὸν κατάλληλοι νὰ συλλέξωσι καὶ καταστήσωσι πάλιν νέα τὰ ποιητικὰ ταῦτα προΐοντα τοῦ λαϊκοῦ τῶν Νορβηγῶν πνεύματος, ὡς κεκτημένοι ὅλως ἰδίαν εὐφύιαν ν' ἀποσπῶσι τοὺς θησαυροὺς τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ψυχαγωγικῷ τῷ τρόπῳ ἀπὸ τοῦ ἔχοντος αὐτοὺς κοινῷ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ὡς πρὸς τοῦτο εἶνε τὰ μάλιστα εὐπτόητος καὶ ἥκιστα μεταδοτικός. Οὐχ ἤττον μὲν γὰρ ὅμως ἦτο καὶ ἡ εὐφύια τῶν ἀνδρῶν τούτων, τὰ διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἀποκτώμενα κειμήλια νὰ τ' ἀποδίδωσι τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ποιήσιν νὰ μένουν ὅλως ἀζημιώτα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀφελοῦς καὶ δημῶδους αὐτῶν ὕφους νὰ μὴ χάσουν τίποτε. Κατῴρθουν δὲ τοῦτο οἱ ἐν λόγῳ ἄνδρες ἐπειδὴ ἦσαν τὰ μάλιστα ἐξοικειμένοι πρὸς τὸν βίον καὶ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ λαοῦ, πρὸς δὲ τούτοις εἶχον ἀμφοτέροι οὐχὶ μικρὰν ποιητικὴν εὐφύιαν, τὴν ὁποίαν ἤξευραν νὰ ἐφαρμόζωσι προσεκτικῶς καὶ μετὰ λόγου, ἀπέχοντες νὰ τροποποιήσωσι τι πανταχοῦ ἐνθα ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ παραβλαθῇ πῶς ἡ ἀρχικὴ καὶ εἰλικρινὴς μορφή τῶν μύθων καὶ ὁ ἴδιος ἐκείνος χαρακτῆρ, ὃν εἶχον ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ κλάδων τῆς διανοητικῆς μορφώσεως ἐγένοντο ταυτοχρόνως ἀνάλογοι ἐργασίαι. Ὁ περὶ τούτου μάλιστα ζήλος τοσοῦτω θερμὸς ὑπῆρξεν, ὥστε δὲν ἤρρησε νὰ παρασύρῃ τοὺς ζηλωτὰς τοῦ αὐτοχθονισμοῦ εἰς ὑπερβολὰς καὶ νὰ τοὺς ἐξαγάγῃ τῆς μέσης καὶ ἀσφαλτοῦς ὁδοῦ, πρὶν ἢ ἀκόμη ἀρχίσουν τὴν προοδευτικὴν αὐτῶν πορείαν. Ἐν τῷ ὑπερβολικῷ δηλαδὴ πόθῳ τοῦ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν καρδίαν τοῦ ἐθνικοῦ τῶν Νορβηγῶν βίου, ἀλώθητα τηροῦντες πάντα τὰ ἰδιάζοντα αὐτῷ προσόντα, ἐνόμισαν ὅτι δὲν ἤρκει νὰ καταστήσωσι τὴν οὐσίαν μόνον τῆς φιλολογίας τῶν ἐθνικῶν, ὅτι δὲν ἤρκει τὴν μορφήν μόνον τῆς τέως αὐτῶν γλώσσης νὰ διαρρυθμίσωσιν ἐπὶ τὸ ἰθαγενέστερον, ἀλλὰ ἐπίστευσαν ὅτι ὤφειλον ν' ἀποπύσωσιν ὅλοσχερῶς τὸ ἐκ δανικῶν καὶ νορβηγικῶν διαλέκτων κράμα, νὰ δημιουργήσωσι δὲ νέαν ἀκραριῶς ἐθνικὴν γλῶσσαν ἐκ καθαρῶς νορβηγικῶν ἰδιωμάτων. Δὲν τοὺς ἐμελλεν εἶναι καθαρῶς νορβηγικοὶ διὰλεκτοὶ δὲν ὑπῆρχον εἰ μὴ δύο

τρεῖς ἐν ὄλῳ. Οὐδ' ἐσυλλογίζοντο ὅτι ἐκ δύο τριῶν διαλέκτων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ ἀρτία γλώσσα, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὄργανον ἐθνικῆς φιλολογίας. Ὁ αὐτοχθονισμὸς ἐν τούτῳ ὑπῆρξε τὸσον ἐμπαθής, ὥστε πᾶς ὁ ὑποστηρίζων τὴν τήρησιν τοῦ πρώην γλωσσικοῦ καθεστῶτος, ἐλογίζετο ὡς προδότης τῆς πατρίδος! Οἱ ὑπὲρ καὶ κατὰ διαπληκτισμοὶ καὶ ἀγῶνες διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, ἐμπαθέστατον ὅμως ἔλαβον χαρακτῆρα ἀπὸ τοῦ 1830 καὶ ἐξῆς.

Καὶ ἐν τοιαύτῃ συγχύσει, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πνευματικοῦ ἀναθρασμοῦ καὶ φιλολογικῆς ἀναζυμώσεως ἐγεννήθη ἐν Σκῆν τῆς Νορβηγίας τῇ 20ῇ Μαρτίου 1828 ὁ Henrik Ibsen, τὸ δαιμόνιον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, ἐπιστάντος τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου, ἤρχετο νὰ διακοσμήσῃ τὸ ἀκατάστατον ἐκεῖνο χάος, καί, ἐκ παντὸς ὅ,τι ἐνεῖχον χρήσιμον αἱ σκέψεις τῶν διαμαχομένων μερίδων, νὰ δημιουργήσῃ τὸν περικαλλῆ κόσμον τῆς νέας νορβηγικῆς φιλολογίας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἴδσεν, ναυκλῆρος ἐμπορευόμενος, ἦτο γόνος εὐπόρων ἐκπαλαί γονέων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἴδσεν ἡ Μοῖρα ἠθέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ ὅ,τι καὶ ἐπὶ πάσης σχεδὸν ἄλλης μεγαλοφυίας. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἔξοχοι διάνοιαι καὶ μεγάλοι χαρακτῆρες — ἐὰν προλαβόντες δὲν συντριβῶσιν ὑπὸ τῷ χαλκιδίνῳ τῆς δυστυχίας βάρους — ἀκονίζονται καὶ στομοῦνται παλαιόντες πρὸς τὰς ὑλικὰς δυσχερείας, ἐξ οὗ συμβαίνει νὰ σπινθηροβολῶσι τὸσφ φωτεινοτέρους τοὺς σπινθῆρας τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας, ὅσφ μᾶλλον συγχροῦνται πρὸς τὴν τραχύτητα περιστάσεων ἀντιζῶν. Τὴν διὰ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος ἀνάπτυξιν ἐπεφυλάσσετο ἡ Μοῖρα εἰς τὸν ποιητὴν μας. Τὴν περιουσίαν τοῦ οἴκου των τὴν εὔρεν ἤδη ἐν τῇ παιδικῇ του ἡλικίᾳ κατεστραμμένην. Διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ δὲ εἰς τὰ τῆς διατροφῆς του ἡναγκάσθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν φαρμακοποιοῦ τινος δεκαεξαετὲς ἀκόμη μεираκίον. Ἀρα τοὺς πρώτους αὐτοῦ στίχους συνέθεσεν ὁ Ἑνρικ τριῶν ῥυθμικῶς τὰ φάρμακα ἐντὸς τοῦ ἰγδίου. Ἀλλὰ πρὸς ἐπάγγελμα τὸσφ εἰρηνικὸν καὶ ἄκαρπον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμβιβασθῇ τὸ ἀκατάσχετον καὶ νεωτεριστικὸν τοῦ Ἴδσεν πνεῦμα. Οἱ πρῶτοι αὐτοῦ στίχοι ἐν τῷ κύκλῳ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ φίλων ἀναγινωσκόμενοι ἐνεποίουν πάντοτ' ἐκτάκτως εὐάρεστον ἐντύπωσιν. Ἀλλ' ὁ Ἑνρικ, ὡς ἀληθὴς μεγαλοφυία, ἦτο παιδιοῦθεν μετριοφρων καὶ φιλότιμος. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἦτο πρό πολλοῦ πλέον στρατολογημένος ἐν τοῖς φιλολογοῦσι τῆς πατρίδος του, σπανίως ἐφαίνετο εἰς τὰ περιοδικὰ τοῦ τόπου. Τὴν δὲ πρώτην αὐτοῦ τραγωδίαν, τὸν «Κατιλάν», τὴν ἐδημοσίευσεν ψευδυνύμως τῷ 1850. Ἀπὸ τοῦ 1851 ἤρχισε νὰ ἐκδίδῃ μετὰ δύο φίλων του τὸ ἐβδομαδιαῖον περιοδικὸν «Andhrimer», λυρικὰ ἰδίως καὶ σα-

τυρικὰ ποιήματα συνεισφέρων ὁ ἴδιος εἰς αὐτό. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ὅμως τοῦ ἔτους τούτου προσελήφθη ὡς διευθυντῆς τοῦ ἐν Βέργεν θεάτρου, ὑποστηρίξει τοῦ ὁποῖου ἐταξίδευσεν ἐπὶ μελέτῃ ἀνὰ τὴν Δανίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1852. Μετὰ ἐξαετῇ ἐν Βέργεν διαμονὴν μετώκησεν εἰς Χριστιανίαν, πάλιν ὡς διευθυντῆς τοῦ ἐνταῦθα θεάτρου Νόρσκι, τὸ ὁποῖον διήρκεσε μέχρι τοῦ 1863.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐδημοσίευσεν ὁ Ἴδσεν τὰς πρώτας αὐτοῦ τραγωδίας, αἱ ὁποῖαι, ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ μέσου αἰῶνος ἔχουσαι τὰς ὑποθέσεις των, ἠυδοκίμησαν τὰ μάλιστα, διδασθεῖσαι ἀπὸ τῶν θεάτρων τοῦ Βέργεν, τῆς Χριστιανίας, τῆς Κοπεγχάγης καὶ τῆς Στοκχόλμης. Διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν μικροτέρων αὐτοῦ ποιημάτων ἔθηκεν ὀριστικῶς καὶ τὸ γλωσσικὸν τῶν Νορβηγῶν ζήτημα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῷ θέσιν, ἔχων πρὸς τοῦτο ἐν πολλοῖς συνεργῶν καὶ τὸ ἕτερον τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἔξοχον πνεῦμα, τὸν κατὰ τέσσαρα ἔτη νεώτερον αὐτοῦ Bjoernson.

Ἐνῶ δηλαδή οἱ μέχρι φανατισμοῦ ἀποκλειστικοὶ πατριῶται ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Wergeland, ἀπαιτοῦντες παρὰ τῆς νέας ἐθνικῆς γλώσσης νὰ διατρέφῃται μόνον ἐκ δύο τριῶν ἐγχωρίων διαλέκτων, κατεδικάζον αὐτὴν τοῦτ' αὐτὸ εἰς τὸν ἐξ ἀσιτίας θάνατον, οἱ Διόσκουροι τῆς Νορβηγίας ποιηταί, σύμφωνοι ἐξ ὀρμεμφύτου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐφήρμοσαν τὰς μάλιστα λογικὰς ἀρχὰς ἐν τῇ διαπλάσει καὶ χρήσει τῆς νέας γλώσσης. Ὡς θεμελιώδη αὐτῆς βᾶσιν ἐτήρησαν τὴν ἀρχαίαν δανικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐκ ταύτης ὑλικὸν ἐπιβάλλουσι τὰς νεωτέρας γλωσσικὰς μορφάς, ἀνακαινίζοντες αὐτὴν οὕτως, ὥστε ν' ἀποβῇ προσφρεστέρα εἰς τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων χρόνων. Πλουτίζουν δὲ καὶ γονιμοποιῶσιν αὐτὴν, καὶ καθιστῶσιν ὡς οἷόν τε νεωτέραν διὰ τῆς προσλήψεως δημωδῶν στοιχείων, μεγάλως ὠφεληθέντες ἐν τούτῳ ἐκ τῶν λεξιλογικῶν συλλογῶν καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν ἐργασιῶν τῆς ἀντιθέτου μερίδος, οὕτως ὥστε, ὡς ἔχει σήμερον ἡ Νορβηγικὴ γλῶσσα, ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἀποκαταστήσῃ καὶ συσφίγῃ ἐν ταῖς σκανδιναυικαῖς γλώραις τὸν κοινὸν πνευματικὸν σύνδεσμον, τὸν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς αὐτῶν στάσεως χαλαρωθέντα.

Ἀλλὰ τὸσον συμφώνως ἐργασθέντες ἐν τῷ γλωσσικῷ ζητήματι οἱ δύο κορυφαῖοι τῆς Νορβηγίας ποιηταί δὲν διατελοῦσι καὶ κατὰ τ' ἄλλα σύμφωνοι καὶ ὁμοφρονούντες. Φύσει ἀντιθέτου χαρακτῆρος, προσθεύουσι πολιτικὰς ἀρχὰς ἀσυμβιβάστους πρὸς ἀλλήλας, καὶ χωροῦσιν ἐν τῇ συγγραφικῇ πορείᾳ ἐπὶ ὁδῶν οὕτως ἐναντίων, ὥστε κατέστησαν ἀρχηγοὶ δύο ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας φιλολογικῶν αἱρέσεων.

Τέκνον τοῦ λαοῦ ὁ Bjoernson, γεννημένος διὰ νὰ συμπάσχῃ καὶ συνήδεται μετὰ τῶν χωρί-

κῶν, ὑπερμαχεῖ, τόσον ἐν τῇ πολιτείᾳ ὅσον καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ, τῶν λαϊκῶν ἀποκλειστικῶς συμπεριόντων, δημοκόπος καὶ φίλις πολὺ πλέον τοῦ μετρίου. Καὶ ἀγαπᾷ μὲν ἀληθῶς τὸ ἔθνος του πρὸ παντός ἄλλου, ἀλλὰ καὶ ὑπερεκθειάζει αὐτὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, καὶ ὑπερεκτιμᾷ, ὑπερυψῶν πᾶν ὅ,τι λαϊκὸν καὶ δημῳδες. Τοῦτο δὲ οὐχὶ ἀνευ λόγου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Bjoernson παρέχει ἑαυτὸν ὡς τὴν ἐνσάρκωσιν τῶν τοῦ λαοῦ ἀρετῶν, ἐννοεῖται ὅτι ὅσῳ μᾶλλον γεραίρει ταύτας, τόσῳ μᾶλλον ὑψώνει καὶ λαμπρύνει τὸ βᾶθρον, ἐφ' οὗ ἀναστυλοῦται ἡ ἰδία αὐτοῦ δόξα.

Ὅλως τὸυναντίον ὁ Ἰδεν. Ποιητὴς φύσει ἀριστοκρατικῶν κλίσεων, φέρων ἐν ἑαυτῷ πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς, προσεῖδεν ἀνέκαθεν μετ' ἀπαισιοδόξου πικρίας πρὸς τὸ ἔργον τῶν ὀλβοδοστῆρων καὶ διαφωτιστῶν τοῦ λαοῦ, καὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὰ «ὠσαννά» τοῦ ὄχλου. Ἦδη τὸ πρῶτον αὐτοῦ δραματικὸν δοκίμιον, εἶδος ἐγκωμίου εἰς τὸν Κατιλίναν ἀπήρσεν εἰς τοὺς συντηρητικὸς τῆς πατρίδος του οἰκοκυραίους, ὡς ἐνέχον ἰδέας ἀνατρεπτικὰς τοῦ καθεστώτος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ θερμοκέφαλος καὶ πλήρης ἀναμορφωτικῆς ἐνεργείας νεανίσκος, εἰκοσαετῆς μόλις, περιῆλθεν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, εἰς ἐμπόλεμον πρὸς τὴν κοινωνίαν κατὰστασιν. Οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἄλλως. Εἴρων φύσει, πεπρoικισμένος διὰ πνεύματος ἐξόχως σατυρικοῦ, ὅσον καὶ φιλοσοφικοῦ, ἔθηκε νέος ἐπὶ τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν πληγῶν τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ διὰ τῆς σοβαρωτάτης αὐτοῦ σατύρας ἀνιέως ἐκαυτηρίασε τὴν κενότητα καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν συμπατριωτῶν του. Τὸν πατριωτικὸν κόμπον τῶν συγχρόνων, καθὼς καὶ τὸν ἐν κεναῖς φράσεσιν ἱποτισμὸν τοῦ Bjoernson μαστιζεῖ πρὸ πάντων ἐν τῷ σατυρικῷ αὐτοῦ δράματι: *De unges Forbund*, (ὁ σύνδεσμος τῶν νεανιῶν) 1869.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον τὸ ἀκαθέκτως προοδευτικόν, τὸ θορυβῶδες καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναστατικὸν τοῦ νέου Ἰδεν πνεῦμα, ἐδημιούργησεν εἰς αὐτὸν πολὺ καὶ παντοίας ἀντιδράσεις καὶ πειρασμούς καὶ ἐνοχλήσεις, δυσχερεστούσας καὶ πικραίνουσας τὸν ποιητὴν ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ ἀξιώματι: Τὰ δράματά του ἀπηγορεύοντο ὑπὸ τῆς λογοκρισίας· πᾶσα δ' αὐτοῦ πρόθεσις, ὅσῳ καλὴ καὶ ἂν ἦτο, διεβάλλετο ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν, οὕτως ὥστε νὰ τοῦ ἀφαίρηται πᾶσα ἐλευθερία δράσεως. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰδεν παραιτηθεὶς τῆς θυελλώδους διευθύνσεως τοῦ θεάτρου Νόρσκε, ἐξεπατρίσθη ἐκουσίως τῷ 1864, ἀποδημήσας εἰς Ρώμην. «Δὲν ἔχω καμμίαν ἱκανότητα, ἔγραψε πρὸς φίλον του, νὰ ἦμαι πολίτης συντηρητικὸς· καὶ ἀφοῦ δὲν ἔχω ἱκανότητα πρὸς τοῦτο δὲν ἀναμεινύομαι μ' αὐτούς».

Τὸ ἄλλος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀποξενούμενον τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος μετ' αἰμασσοῦσης καρδίας, τὸ

ἐξέφρασεν εἰκονικῶς ὁ Ἰδεν ἐν ἀφελεστάτῳ ὅσον καὶ παθητικῷ ποιήματι, οὕτινος ἀμυδρὰν μετάφρασιν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα.

Ἐ τὴ Νορβηγίᾳ ἡ αἰδερή, (*) ἡ πάππια τῆς θαλάσσης, ἔς τὴν γαλανὴν ἀκρογιαλία ψηλὰ πάει νὰ φωλιάσῃ. Μαδάει ἀπὸ τὰ στήθη της τὸ πουπουλόχρουνόδ της, καὶ κάμνει μιὰ ζεστὴ μ' αὐτό, μιὰ μαλακὴ φωλιάσα. Μᾶργχονται μ' ἀσπυλινὴ καρδιά ἔς τὸν ὄχθον οἱ ψαράδες καὶ τῆς κουρσεύουν τὴ φωλιά, ὡς ἔς τὸ στερνὸ τὸ χνουδι, — Αὐτὸ δὲν σβεῖ μέσ' ἔς τὸ πωλὶ τὸν πόθο τῆς ἀγάπης: Ξαναμαδάει τὰ στήθη της. Κι' αὐτοὶ ξαναπροβάλλουν καὶ παίρνουν ὅ,τι ἐφύλαττε. Μά, ἀκούραστο κ' ἔκεινο, ἔσ' ἐβράχου τρύπα τὴ φωλιά ξαναρχινᾷ νὰ φτείσῃ — Τρίτῃ φορὰ κουρσεύουν τὴν καὶ δὲν ἀφίνουν χνουδι! Τότε κι' αὐτὸ τὴν ἄνοιξῃ, μὲ στήθια ματωμένα, ἀνοίγει νύχτα τὰ φτερά καὶ πάει μακριὰ ἔς τὸ νύτο, ἐκεῖ πού περισσότερο χαμογελοῦν τὰ οὐράνια.

[Ἐπεταί τὸ τέλος]

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ» ΥΠΟ Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

... «Ὁ δὲ φιλόσοφος λαβὼν τὸ Βασιλόπουλον, τὸ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπῆτι του. Ἐκαμέ του λοιπὸν καινούργιον σπῆτι, μεγάλον καὶ πλατὺ, καὶ τὰ μέσα τοῦ σπητίου ἐκαταλάμπρυνε καὶ ἄσπρισεν. Ἐγράψε γοῦν καὶ ἰσθόρησεν εἰς τοίχους ὅσα μαθήματα ἔμελλε νὰ τοῦ δειξῇ καὶ ἔβαλε τὸν Νέον μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἐκεῖνον...»

Τὰ ἀνωτέρω περιέχονται εἰς τὸ περίφημον «Μυθολογικὸν Σύντίπα τοῦ φιλοσόφου»· δὲν γνωρίζω ἂν ἔχω ἄδικον ἢ δίκαιον, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν τῶν τὴν συντομίαν ἐρμηνεύσων τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, καὶ ἀθέλητα παρέχουν εἰς ἡμᾶς τὴν κλειδα τῶν μυστηρίων της. Ὁ φιλόσοφος Σύντιπας εἶνε τὸ σύμβολον τῆς Γνώσεως· τὸ Βασιλόπουλον εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὁ διψῶν τὴν Γνώσιν. Ἀλλὰ πιστεῦτε ὅτι τὸ Βασιλόπουλον θὰ ἐδίψα δι' αὐτήν, θὰ ἤθελε καὶ νὰ ἀκούσῃ τι περὶ τῆς τρομακτικῆς Σφινγὸς, τῆς ὁποίας ὁ ἔρως, ἀντὶ νὰ κορέσῃ, ἀνυπολόγιστος αὐξάνει τὴν ἄφρονα διψάν, τῆς ὁποίας τὸ στόμα οὐδέποτε ἀνοίγεται διὰ νὰ εἴπῃ καὶ πρὸ τῶν ὑποβαλλομένων ἐνώπιόν της ἀπὸ καταβολῆς αἰῶνων πολλαπλῶν λύσεων δῆθεν τοῦ μεγάλου αἰνίγματος; Τῆς Σφινγὸς, ἡ ὁποία πᾶσας τὰς λύσεις ταύτας, καὶ τὰς μᾶλλον ἀντιφατικὰς, φαίνεται ὡς ἐνθαρρύνουσα δι' ἀφῶνων μειδιημάτων, ἀλλ

(*) Θαλασσία μαλακόπιλος νῆσσα. (*Sometaria lanugilosa norvegica*). Τὰ πολυάριθμα ταῦτα πτηνὰ τῶν βορείων θαλασσῶν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὥστοκίας ἐξερχόμενα ἐπὶ τῶν νησίδων κατασκευάζουσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν διὰ χονδροειδῶν ὕλικῶν ἐπενδύοντ' αὐτάς· ἐνδοθεν ἔπειτα διὰ στρώματος ἐκ τῶν ἰδίων πτελῶν, πολυτιμοτάτων πρὸς γόμωσιν προσκεφαλαίων κτλ. Οἱ ἰδιοκτῆται τοιούτων νησιῶν ἐν Νορβηγίᾳ προπαρασκευάζουσι προφυλακτικὰ ὑπὲρ τῶν πτηνῶν καταφύγια καὶ τὰ πεοιοιοῦντα μέχρι τῆς ἐκκολάψεως, ὅποτε περισυλλέγουσιν ἐκ τῶν φωλεῶν τὰ πτελα πρὸς ἐμπορίαν. Τοῦναντίον ὅμως λαοὶ τινες, οἷον οἱ Ἰσλανδοί, Γροιλανδοὶ κτλ. καταδύκοντες τὰς νήσους, ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῶν φωλεῶν αὐτῶν τὰ καὶ τὰ πτελα, καταναγκάζοντες αὐτὰ νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν ἀποπτελῶσιν καὶ τὸ ἔργον τῆς ὥστοκίας.